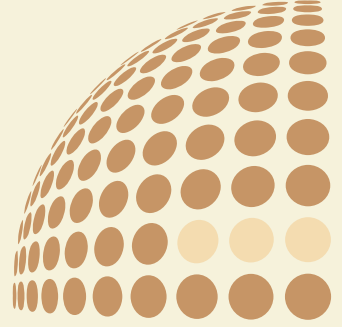

SETA ANALİZ

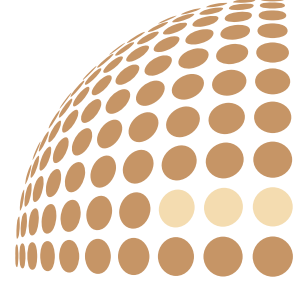
SETA | Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı | www.setav.org | Kasım 2012

İSRAİL'İN DEĞİŞİME DİRENCİ 2012 GAZZE SALDIRISI

SELİN M. BÖLME

SETA ANALİZ

Sayı: 55 | Kasım 2012

İSRAİL'İN DEĞİŞİME DİRENCİ 2012 GAZZE SALDIRISI

SELİN M. BÖLME

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ | 4

I. "SALDIRI" SÜTUNU: KİM KENDİNİ SAVUNUYOR? | 5

II. GAZZE'YE SALDIRININ NEDENLERİ | 8

A) YAKLAŞAN SEÇİM HESAPLARI | 8

B) İSRAİL'İN DEĞİŞİME DİRENCİ | 10

C) HAMAS'IN ARTAN ASKERİ GÜCÜ | 11

III. KÜRESEL VE BÖLGESEL YANKILAR | 13

A) ABD'DEN İSRAİL'E DEĞİŞMEYEN DESTEK | 13

B) ARAP BAHARI'NIN GAZZE SINAVI | 14

IV. TÜRKİYE'NİN FİLİSTİN ÇABASI | 16

SONUÇ | 18

ÖZET

İsrail, 14 Kasım 2012'de, bütün dikkatlerin Suriye'ye odaklandığı bir ortamda dört sene öncekine benzer bir zamanlama, gerekçe ve taktikle Gazze'ye yeni bir saldırı başlattı. 7 gün süren saldırının sonunda Türkiye-Mısır-Katar üçlüsünün çabaları sonucunda 21 Kasım 2012 tarihi itibari ile ateşkes sağlandı. İsrail tarafından "Savunma Sütunu" adı verilen operasyonun başlatılma nedeni Hamas'ın füze saldırıları karşısında meşru müdafaa olarak sunulmuş olsa da esasında taraflar arasındaki ateşkesi İsrail bozmuştur. Kullanılan "saldırıya karşı savunma" söylemi hem Filistin sorununun içini boşaltmakta hem de İsrail'in operasyonun arkasında yatan diğer motivasyonlarını da gizlemesine olanak sağlamaktadır.

Arap Baharı ile birlikte Ortadoğu'da değişen rejimlerin İsrail karşısında aldıkları tavır önem arz etmektedir. Mısır ve Tunus yönetimleri saldırı karşısında İsrail'e yönelik sert eleştirilerde bulunmuş ve bombardıman altındaki Gazze'yi ziyaret etmişlerdir. Türkiye'nin de dâhil olduğu Arap Birliği dışişleri bakanları heyetinin Gazze ziyareti de bölge adına önemli bir siyasi çıkış olmuştur.

Bu çalışmada öncelikle, İsrail'in Gazze'ye saldırısına gerekçe olarak sunduğu argümanlar analiz edilmekte, ardından saldırının arkasında yatan asıl motivasyonlar değerlendirilmektedir. Analizin üçüncü bölümünde saldırıya gösterilen küresel ve bölgesel tepkiler nedenleriyle birlikte ele alınmakta, Arap Baharının ve bölgedeki değişimin son saldırı üzerindeki yansımaları incelenmektedir. Çalışmanın son bölümünde Türkiye'nin Filistin meselesine ilişkin yaklaşımı ve Hamas'ın iktidara gelişinin ardından sorunun çözümü için izlediği politika anlatılmıştır. Sonuç bölümünde ise Filistin sorununun kendi sınırlarına hapsedilemeyeceği vurgulanmış ve çözüme kavuşturulmadığı müddetçe Ortadoğu'daki bütün aktörleri etkileyeceği ifade edilerek genel değerlendirme ve önerilere yer verilmiştir.

İSRAİL'İN DEĞİŞİME DİRENCİ 2012 GAZZE SALDIRISI

GİRİŞ

İsrail, 14 Kasım 2012'de, bütün dikkatlerin Suriye'ye odaklandığı bir ortamda dört sene öncekine benzer bir zamanlama, gerekçe ve taktikle Gazze'ye yeni bir saldırı başlatmıştır. Sekiz günün sonunda ateşkes sağlanırken, saldırılar sırasında yaklaşık yarısı çocuk, yaşlı ve kadın olmak üzere 167 Filistinli hayatını kaybetmiş, 1200'den fazlası yaralanmıştır. Bu sürede ölen İsraili sayısı ise 5'tir. Pek çok binanın yıkıldığı, alt yapının ağır hasar gördüğü Gazze, ablukanın başlangıcından bugüne uğradığı İsrail hava saldırılarından birini daha büyük yıkımla geride bırakmıştır.

İsrail tarafından "Savunma Sütunu" adı verilen operasyonun başlatılma nedeni Hamas'ın füze saldırıları karşısında meşru müdafaa olarak sunulmuş ve amacın İsrail halkına yönelik füze tehdidine son vermek için Hamas'ın füze kapasitesini ortadan kaldırmak olduğu söylenmiştir. Ancak saldırı öncesi yaşanan süreç taraflar arasındaki ateşkesi bozanın İsrail olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda İsrail saldırıları ve Hamas'ın attığı füzeler nedeniyle ölenlere ilişkin geçmişten bugüne rakamlar, hem İsrail'in meşru müdafaa argümanlarını çürütmekte hem de atılan füzelerin İsrail halkı için büyük bir tehdit oluşturduğu söyleminin gerçekleri yansıtmaktan uzak olduğunu göstermektedir. Kullanılan "saldırıya karşı savunma" söyleminin yanlışlığı bir yana bu söylem hem Filistin sorununun içini boşaltmakta hem de İsrail'in operasyonun arkasında yatan diğer motivasyonlarını da gizlemesine olanak sağlamaktadır.

Netanyahu hükümetinin Gazze'de bu çapta bir operasyona girişmesinin ardında, 22 Ocak'ta gerçekleşecek seçimlere yönelik hesaplar ve Hamas'ın Arap Baharı ile birlikte artan askeri ve siyasi gücünü kırma planı yatmakla birlikte asıl neden İsrail'in bölgedeki değişime direnci ve kendi gücü açısından birşeyin değişmediğini göstermek istemesidir. ABD ilk andan itibaren İsrail'in kendini savunma hakkına vurgu

yaparak Netanyahu yönetimine destek vermiştir. ABD'nin Ortadoğu'da bir yandan yeni aktörlerle geliştirmeye çalıştığı ilişki, diğer yandan İsrail'in istekleri doğrultusunda hareket ederek bölgedeki diğer aktörleri görmezden gelmesi izlediği siyaseti çelişkiler yumağı haline getirmekte ve Amerika'nın Ortadoğu siyasetini çıkmaza sokmaktadır. Bu noktada, Arap Baharı ile birlikte Ortadoğu'da değişen rejimlerin İsrail karşısında aldıkları tavır da gözönüne almak gerekmektedir. Hem Mısır, hem Tunus yönetimleri saldırı karşısında İsrail'e yönelik sert eleştirilerde bulunurken, bombardıman altında Gazze'yi ziyaret etmişlerdir. Türkiye'nin de dahil olduğu Arap Birliği dışişleri bakanları heyetinin Gazze ziyareti de bölge adına önemli bir siyasi çıkış olmuştur.

Filistin meselesini AK Parti iktidarı ile birlikte Ortadoğu politikasının merkezine oturtan Türkiye, sorununun çözümü için sadece İsrail'e karşı politikaların değişmesi gerektiğine değil aynı zamanda Filistin'in siyasi açıdan güçlenmesi gerektiğine inanmaktadır. Bu amaçla meseleyi uluslararası platformlarda gündemde tutmaya çalışmaktadır. Son saldırının ardından da ilk andan itibaren gelişmelerin içinde yer almış, Mısır tarafından yürütülen arabuluculuk faaliyetini aktif şekilde desteklemiştir. Ateşkes sağlanmakla birlikte, sağlanan uzlaşma saldırıların bir süre önüne geçmekten daha derin çözümler getirmemektedir. Oysa bölgenin içinden geçtiği değişim Filistin sorunundaki tıkanmışlığın aşılmasının artık elzem olduğunu göstermektedir.

Elinizdeki analizde öncelikle, İsrail'in Gazze'ye saldırısına gerekçe olarak sunduğu argümanlar analiz edilmekte ardından saldırının arkasında yatan asıl motivasyonlar değerlendirilmektedir. Küresel ve bölgesel yankıların ele alındığı bölümde, ABD üzerinden Batılı devletlerin soruna yaklaşım biçimleri nedenleri ile birlikte tartışılmakta ve Arap Baharının ve bölgedeki değişimin son saldırı üzerindeki yansımaları incelenmektedir. Türkiye'nin Filistin meselesine ilişkin yaklaşımı ve Hamas'ın iktidara gelişinin ardından sorunun çözümü için izlediği politikanın anlatıldığı bölümün ardından sonuç bölümünde genel değerlendirme ve önerilere yer verilmektedir.

I. "SALDIRI" SÜTUNU: KİM KENDİNİ SAVUNUYOR?

İsrail, 14 Kasım 2012'de, dört sene önce Gazze'ye başlattığı saldırıya çok benzer bir zamanlama, gerekçe ve taktikle Gazze'yi vurmaya başladı.¹ Hamas'ın askeri kolu İzzettin el-Kassam Tugayları Komutanı Ahmed Caberi'nin² aracında vurulmasını müteakiben başlayan bombardıman ile Gazze bir kez daha İsrail'in ağır hava saldırısının hedefi haline gelmiştir. Sekiz gün sonra 21 Kasım 2012 akşamı itibari ile ateşkesin yürürlüğe girmesi konusunda uzlaşma sağlanırken, İsrail'in Gazze'ye son saldırısı bir kez daha geride ağır bir bilanço bırakmıştır. İçişleri Bakanlığı binası, Hamas merkez binası, Kudüs hastanesi, Gazze stadyumu ve okulların da dahil olduğu pek

1. 2008'deki Gazze Saldırısı hakkında detaylı bilgi için bkz. Selin M. Bölme, "Gazze'de Katliam: Türkiye, Ortadoğu ve Filistin Sorunu," *SETA Analiz*, Sayı 3, Ocak 2009.

2. İsrail'in Caberi'ye yönelik 2004 ve 2006 yıllarında da suikast girişimleri olmuştur. Caberi hakkında detaylı bilgi için bkz. Selin M. Bölme, Ufuk Ulutaş (ed.), *Filistin'de Siyasi Aktörler ve Partiler*, *SETA Kim Kimdir*, Mayıs 2012, s.79.

Bölgenin içinden
geçtiği değişim
Filistin sorunundaki
tıkanmışlığın
aşılmasının artık
elzem olduğunu
göstermektedir.

İsrail tarafından, bir kez daha Tevrat'a atıfta bulunarak Savunma Sütunu adı verilen operasyonun bir 'meşru müdafaa' olduğu ileri sürülmüştür.

çok bina Gazze'deki alt yapı ile birlikte ağır hasar görmüş veya tamamen yıkılmıştır.³ Filistin Sağlık Bakanlığı tarafından 21 Kasım sabahı yapılan açıklamaya göre, saldırı nedeniyle 137 Filistinli hayatını kaybederken, 1.200 Filistinli yaralanmıştır. Ölenlerin %42'sini yaralananların ise %59'unu kadınlar, çocuklar ve yaşlılar oluşturmaktadır.⁴ Ateşkesin ardından ilk gayri resmi rakamlar ölen Filistinli sayısının 167'ye çıktığını göstermektedir.⁵ İsrail Ordusunun açıklamalarına göre, bu süre içinde Gazze'de 1.550 hedef vurulmuş, Gazze'den ise 1.400 füze atışı gerçekleştirilmiştir. Füze atışları sonucunda 4 İsraili sivil ve bir asker hayatını kaybetmiştir.⁶ Ateşkes sonrası yapılan açıklamalarda ise ölen İsraili sayısı 5 olarak verilmektedir.⁷

İsrail tarafından, bir kez daha Tevrat'a atıfta bulunarak Savunma Sütunu⁸ adı verilen operasyonun hedefi, " Hamas'ın komuta ve kontrol ağına ve altyapısına ağır zarar vermek" olarak açıklanmış, "İsrail halkına yönelik füze tehdidine son vermek için Hamas'ın füze kapasitesinin ortadan kaldırılmasının amaçlandığı ve bunun bir meşru müdafaa olduğu" ileri sürülmüştür.⁹ Buna karşın olayların bu noktaya nasıl geldiğine bakıldığında, 8 Kasım'da¹⁰ Gazze'de futbol oynayan 13 yaşında bir erkek çocuğunun İsrail askerleri tarafından açılan ateş sonucu vurulmasının ardından Hamas'ın füze atışı ile karşılık vermesi ve akabinde İsrail'in başlattığı hava saldırısı ile şiddet dalgasının büyüdüğü görülebilir.¹¹ Aslında yaşanan gerilimi yatıştırmak maksadı ile Mısır'ın devreye girmesi ile 12 Kasım'da gayri resmi bir ateşkes Hamas ve İslami Cihad tarafından kabul edilmiş ve bu İsrail makamlarına iletilmiştir.¹² Bu ateşkes, iki günlük

3. "Israel Bombing Residential Areas, Civilian Infrastructure in Gaza," *Global Research*, 17 Kasım 2012, <http://www.globalresearch.ca/video-israel-bombing-residential-areas-civilian-infrastructure-in-gaza/5312203>

4. "Palestinian Ministry of Health: Death toll stands at 137, with 1200 injured; 42% of dead are women, children, and elderly," *Mondoweiss*, 21 Kasım 2012; <http://mondoweiss.net/2012/11/palestinian-ministry-of-health-death-toll-stands-at-137-with-1200-injured-42-of-dead-are-women-children-and-elderly.html>

5. " Hamas-Israel ceasefire takes hold but mistrust runs deep," *Reuters*, 21 Kasım 2012; <http://uk.reuters.com/article/2012/11/21/uk-palestinians-israel-hamas-idUKBRE8AD0WL20121121>.

6. "Casualties, Attacks in Israel-Hamas Conflict," *ABC News*, 21 Kasım 2012; <http://abcnews.go.com/International/wireStory/casualties-attacks-israel-hamas-conflict-17773269#.UK069GcViSo>

7. " Hamas-Israel ceasefire takes hold but mistrust runs deep," *Reuters*, 21 Kasım 2012; <http://uk.reuters.com/article/2012/11/21/uk-palestinians-israel-hamas-idUKBRE8AD0WL20121121>.

8. İbranicede doğrudan çevrimi "Bulut Sütunu" anlamına gelen operasyon adı Tevrat'tan geliyor. İsrail Ordusu operasyonlarının %40'ına Tevrat kaynaklı isimler veriyor. Bunlar içinde Gazze'ye yapılanlar ağırlıklı. Tevrat'a dayalı isim seçmekle hedeflenen psikolojik mesajların yanı sıra, bu dini vurgu ile savaşın insani ve ekonomik maliyetini örtbas ederek İsrail'de oluşabilecek savaş karşıtı kamuoyunun önüne geçmek de amaçlanıyor. "Operation Pillar Of Defense In Gaza: What Is The Biblical Meaning Behind The Name?," *The Huffington Post UK*, 15 Kasım 2012, http://www.huffingtonpost.co.uk/2012/11/15/pillar-of-defense-biblical-gaza-israel_n_2135806.html.

9. "Behind the Headlines: Operation Pillar of Defense," *Israel Ministry of Foreign Affairs*, 14 Kasım 2012, http://www.mfa.gov.il/MFA/About+the+Ministry/Behind+the+Headlines/BTH_Operation_Pillar_of_Defense_14-Nov-2012.htm; "IDF Begins Widespread Campaign on Terror Targets in the Gaza Strip," *IDF Blog*, November 14, 2012; <http://www.idfblog.com/2012/11/14/idf-begins-widespread-attack-on-terror-sites-in-the-gaza-strip/>.

10. 8 Kasım'daki bu olay genel olarak şiddetin son tırmanışının başlangıcı olarak kabul edilmekle birlikte bunu daha geriye götürmek mümkündür. Nitekim gerilimin tırmanmasına ilişkin Ekim-Kasım aylarını kapsayan periyotta farklı tarihler ve olaylar verilmektedir. Bunun sebebi bu son dönem içinde İsrail'in artan saldırı ve tutuklamaları bunlara Hamas'ın füze veya top atışı ile cevap vermesidir. Bir örnek olarak; 7 Ekim'de İsrail Ordusunun saldırısında 1 Filistinli ölüirken, 15 Filistinli yaralanmış, buna Hamas füze atışı ile cevap vermiştir. "Palestinians: Israeli strikes in Gaza kill 1, wound 15," *CNN*, 8 Ekim 2012, <http://edition.cnn.com/2012/10/08/world/meast/israel-gaza-strikes/index.html>.

11. "Timeline: Israel's Latest Escalation in Gaza," *Institute for Middle East Understanding*, November 14, 2012; <http://imeu.net/news/article0023227.shtml>.

12. "Report: Egypt brokers lull between Israel, Gaza terror groups," *Ynet News*, November 11, 2012. <http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-4304068,00.html>

bir sessizliğin ardından Ahmet Caberi'nin öldürüldüğü saldırı ile İsrail tarafından bozulmuştur.¹³ Dolayısıyla bu noktada, zaten hukuki açıdan sorunlar içeren İsrail'in meşru müdafaa ve saldırıları durdurma argümanları da dayanaksız kalmaktadır.

İsrail, daha önce de pek çok kez, hatta Hamas'ın şiddeti kontrol altına aldığı dönemler de dahil olmak üzere ateşkesi bozmuştur.¹⁴ 2008'deki Gazze saldırısına giden süreçte de bu seyri gözlemek mümkündür. 4 Kasım 2008'de İsrail askerleri bir Filistinliyi öldürmüş, bunun üzerine Hamas top ateşi açmış, İsrail'in hava saldırısı ile altı Filistinliyi öldürmesi üzerine Hamas füzelerle karşılık vermiştir. Yaşananların akabinde, 19 Aralık 2008'de Hamas, İsrail tarafından verilen ateşkes sözünün tutulmadığı, 22 Filistinlinin öldürüldüğü ve ablukanın kaldırılmadığı gerekçesiyle 18 Haziran 2008'de başlayan 6 aylık ateşkes sürecini uzatmayacağını duyurmuştur.¹⁵ Ancak Hamas harekete geçmeden, 27 Aralık 2008'de İsrail Gazze'ye hava saldırısı başlatmıştır. Bu dönemde İsrail Ulusal Güvenlik Konseyi'nin hazırladığı ve sonradan basına sızan gizli askeri strateji raporu aslında operasyon hazırlıklarının aylar önce, yani Hamas ateşkesi bitirme kararını açıklamadan alındığını göstermektedir.¹⁶ Bu süreç bir istisna değildir. 2009'da yapılan bir çalışma, çatışmalara ara verilen dönemlerin %79'nun İsrail'in bir Filistinliyi öldürmesi ile bozulduğunu, sadece %8'nin Filistinlilerin saldırısı ile kesildiğini göstermektedir. %13'te ise her iki taraf aynı anda saldırmıştır. Çatışmasız geçen gün sayısı uzadıkça İsrail'in bunu bozma oranı da yükselmektedir. Bir haftayı geçen çatışmasız dönemlerin %96'sı, dokuz günü geçen çatışmasız dönemlerin %100'ü tek taraflı olarak İsrail tarafından bozulmuştur.¹⁷

Hamas'ın gerçekleştirdiği saldırıların, atılan füzelerin İsrail halkı için büyük bir tehdit oluşturduğu söylemi de gerçekleri yansıtmaktan uzaktır. Veriler, İsrail'in çok daha agresif bir tutum içinde olduğunu, "orantısız güç"¹⁸ daha doğrusu mukayesi mümkün olmayan güç kullandığını gösterirken, Gazze topraklarından açılan ateşin büyük çaplı zarar vermekten uzak olduğunu ispatlamaktadır. 2009'daki Gazze saldırısı 22 gün sonra sona erdiğinde 10'u asker 13 İsrailli ölmüş, buna karşılık 347'si çocuk 1.393 Filistinli hayatını kaybetmiş,¹⁹ 4000'den fazla Filistinli de yaralanmıştır. İsrail Ordusu, 2008'deki Gazze saldırısının sona erdiği 19 Ocak 2009'dan 30 Eylül 2012'ye kadar,

İsrail, daha önce de pek çok kez, hatta Hamas'ın şiddeti kontrol altına aldığı dönemler de dahil olmak üzere ateşkesi bozmuştur. Veriler, İsrail'in Hamas'a oranla çok daha agresif bir tutum içinde olduğunu ve 'orantısız güç' kullandığını göstermektedir.

13. "Breaking Truce, Israeli Strikes Kill "Moderate" Hamas Military Chief, Palestinian Civilians in Gaza," *Democracy Now*, November 15, 2012, http://www.democracynow.org/seo/2012/11/15/breaking_truce_israeli_strikes_kill_moderate.

14. "Self-defense or provocation: Israel's history of breaking ceasefires," *Institute for Middle East Understanding*, November 14, 2012; <http://imeu.net/news/article0022250.shtml>.

15. Selin M. Bölme, "Gazze'de Katliam: Türkiye, Ortadoğu ve Filistin Sorunu," *SETA Analiz*, Sayı 3, Ocak 2009, s.5.

16. "Defense establishment paper: Golan for Syria peace, plan for Iran strike," *Haaretz*, 29 Kasım 2008, <http://www.haaretz.com/print-edition/news/defense-establishment-paper-golan-for-syria-peace-plan-for-iran-strike-1.257962>.

17. Nancy Kanwisher, Johannes Haushofer, Anat Biletzki, "Reigniting Violence: How Do Ceasefires End?," *Huffington Post*, January 6, 2009; http://www.huffingtonpost.com/nancy-kanwisher/reigniting-violence-how-d_b_155611.html.

18. "Orantısız Güç" kavramı İsrail tarafından bir kamu diplomasi diskuru olarak kullanılmaktadır. İsrail askeri gücü ile Hamas veya Filistin'deki başka bir organizasyonun mukayese edilmesi mümkün değildir.

19. "Çöken Gazze: Dökme Kurşun Operasyonu'nun Bir Yıl Sonrası," *Uluslararası Af Örgütü*, 2010, s.9, http://www.amnesty.org.tr/ai/system/files/gazze_mazeret%20yok_amnesty.pdf.

İsrail operasyon
sebebini "terörle
mücadele"
kapsamına
sıkıştırarak,
hem dünyadaki
terör saldırıları
ile karşı karşıya
kalan ülkelerin
empati kurmasını
hedeflemekte, hem
de Filistin sorununu
bir terör sorununa
indirgeyerek
çözümü güç
kullanımına
endekslenmektedir.

271'i Gazze'de olmak üzere toplam 341 Filistinliyi öldürmüştür.²⁰ Buna karşın çok daha geniş bir zaman dilimi içinde, Haziran 2004-17 Temmuz 2012 arasında, Gazze'den 6.890 füze, 4.928 havan topu atışı gerçekleştirilmesine karşın hayatını kaybeden İsraili sayısı 5'i muvazzaf asker olmak üzere, 27'dir.²¹

İsrail'in meşru müdafaa ve "terörle" mücadele kapsamındaki açıklamaları, Filistin'i değil Hamas'ı ve Gazze'yi söylemlerinde ön planda tutması, Filistin sorununu parçalama ve verilen desteği kırma çabasının bir uzantısıdır. Operasyon sebebi "terörle mücadele" kapsamına sıkıştırılarak, hem dünyadaki terör saldırıları ile karşı karşıya kalan ülkelerin empati kurması hedeflenmekte, hem de Filistin sorunu bir terör sorununa indirgenerek çözüm güç kullanımına endekslenmektedir. Bu söylem ve İsrail'in izlediği etkin propaganda siyaseti sayesinde bugün Hamas, Batı kamuoyunda büyük ölçüde bir 'terör örgütü' olarak algılanmaktadır. Hamas'ın ilk önce 2005'te belediye seçimlerini daha sonra Ocak 2006'da Filistin'de gerçekleşen genel seçimleri kazandığı ve izlediği yasal sürece rağmen iktidardan zorla uzaklaştırılmış olduğu gerçeği örtülmemekte ve unutturulmaktadır. Hamas'ın Gazze'ye çekilmek zorunda kalması, İsrail'in bu direnişe karşı Gazze'ye uyguladığı abluka ve Filistin topraklarında sürdürdüğü işgal ve yerleşim politikaları göz ardı edilerek, mesele İsrail tarafından "sivil halka açılan ateş ve halkını korumakla sorumlu ve buna hakkı olan devlet" açıklamasına çekilmektedir. Kullanılan "saldırıya karşı savunma" söylemi, doğruluğu bir yana hem Filistin sorununun içini boşaltmakta hem de İsrail'in operasyonun arkasında yatan diğer motivasyonlarını da gizlemesine olanak sağlamaktadır.

II. GAZZE'YE SALDIRININ NEDENLERİ

a) Yaklaşan Seçim Hesapları

İsrail'de 22 Ocak'ta gerçekleştirilecek olan genel seçimler öncesinde Netanyahu hükümetinin Gazze'de bu çapta bir operasyona girişmesi akıllara seçim hesaplarını getirmektedir. Bu yaklaşım, daha önce de seçimlere giden İsrail hükümetlerinin askeri hareketlerin altına imza attıkları hatırlandığında, haksız bir yargı içermemektir. Yakın tarihe bakıldığında, örneğin, 7 Haziran 1981'de Irak'taki inşaat halindeki nükleer reaktörü vuran İsrail hava saldırısı 30 Haziran 1981 seçimlerinden hemen öncedir. 11-17 Nisan 1996'da Lübnan'a düzenlenen saldırı 29 Mayıs 1996 seçimleri öncesi gerçekleşirken, 27 Aralık 2008-18 Ocak 2009 tarihleri arasındaki Gazze saldırısı ise 10 Şubat 2009 seçimleri öncesinde yapılmıştır.

Netanyahu hükümetinin Gazze'ye saldırısının arkasında bir takım seçim beklentileri olduğunu söylemek mümkün olmakla birlikte bunu tamamiyle seçimleri kazanmaya yönelik bir yatırım olarak değerlendirmek de yanlış olacaktır. Nitekim 9 Ocak'ta Başbakan Netanyahu erken seçim kararını açıkladıktan sonra yapılan kamuoyu

20. "Fatalities after operation "Cast Lead"" http://old.btselem.org/statistics/english/casualties.asp?sD=19&sM=01&sY=2009&filterby=event&oferet_stat=after.

21. "Rocket and mortar fire into Israel", http://www.btselem.org/israeli_civilians/qassam_missiles#data

yoklamaları Netanyahu'nun Likud ve Liberman'ın İsrail Beytenu ittifakının rahatlıkla seçimleri kazabileceğini ve hatta sandalye sayılarını artıracaklarını göstermektedir. Koalisyondaki diğer partiler de hesaba katıldığında 120 sandalyeli parlamentoda koalisyonun vekil sayısını 66'dan 68'e çıkarması beklenmektedir. Belki de bu anlamda tek kötü sonuç Savunma Bakanlığını yürütmekte olan Ehud Barak'ın Atzmaut Partisi için söz konusudur. İşçi Partisinden ayrılan diğer dört vekille şu anda parlamentoda beş sandalyeye sahip olan partinin gireceği ilk seçimlerde sandalye sayısının ikiye düşeceği ve belki de meclise giremeyeceği tahminleri yapılmaktadır. Buna rağmen Barak'ın kendisine Likud-İsrail Beytenu koalisyonunda dışarıdan savunma bakanı olarak yer bulması da mümkün gözükmemektedir.²²

Bütün bu tabloya karşı Netanyahu'nun seçim endişeleri taşımadığını söylemek mümkün değildir. Özellikle İşçi Partisi'nin ciddi şekilde artan oyları ve Yair Lapid liderliğinde yeni kurulan Yeş Atid partisinin ilk girdiği seçimlerde 14-17 sandalye kazanacağına yönelik tahminler ciddi rahatsızlık yaratmaktadır. Üstelik Netanyahu iktidarının rahatsızlıkları bununla da sınırlı kalmamaktadır. İsrail'de 2011 Haziran'ında kira artışlarını ve pahalılığı protesto ile başlayan ve bu yıl içinde de devam eden sosyal adalet talepli protesto gösterileri seçim sürecinde iktidardaki partileri en çok zorlayacak konuların başında gelmektedir. Bu süre içinde, Tel-Aviv'den Kudüs'e ve Hayfa'dan Berşeva'ya kadar İsrail'in pek çok şehrinde on binlerce kişi gösterilere katılmış, sosyal politikaları ve ekonomi politikalarını eleştirmiştir. Sadece 3 Eylül 2011'de Tel-Aviv başta olmak üzere İsrail'deki şehirlerdeki gösterilere 500.000 kişi katılmıştır ki bu İsrail nüfusunun yaklaşık %10'una tekabül etmektedir.²³

Bu gelişmeler, seçime giden İsrail'de partilerin seçim kampanyalarını da etkilemiştir. Özellikle değişim geçirmekte olan ve seçim programında Filistin ve güvenlik meselesinden kaçınarak sosyo-ekonomik konuları ön plana çıkarmayı hedefleyen İşçi Partisi'nin bu politikası hükümet üzerinde baskı yaratmıştır.²⁴ Bu nedenle hükümetin seçim öncesi gündemi, en zayıf olduğu sosyal adalet, eşitlik, pahalılık gibi konulardan

İsrail'de hükümet seçim öncesi gündemi, en zayıf olduğu sosyal adalet, eşitlik, pahalılık gibi konulardan uzaklaştırarak, kendini güçlü hissettiği güvenlik meselesine kaydırmıştır.

22. Ma'ariv tarafından yapılan 11 Ekim 2012 tarihli seçim yoklaması sonuçları. Haaretz gazetesinin aynı tarihli yoklaması da benzer sonuçlar içermektedir. İlk sayı yoklama sonucunu, tırnaklı parantez içindeki ikinci sayı şu anki durumu göstermektedir.

29 [27] Likud

17 [08] İşçi Partisi

17 [---] Yeş Atid (Gelecek var)

13 [15] İsrail Beytenu (İsrail Evimiz)

10 [11] Şaş

07 [07] Milli Birlik (2) / Yahudi Evi (5)

06 [28] Kadima

05 [05] Birleşik Tevrat Yahudiliği

04 [03] Meretz

02 [05] Atzmaut

10 [11] Arap Partileri (Hadash (3), Ra'am-Ta'al (4) and Balad (3))

"Polls show Netanyahu poised for big election win, with Livni edging Olmert in the trailing field," *Time of Israel*, 11 Ekim 2012; <http://www.timesofisrael.com/polls-show-netanyahu-far-ahead-with-livni-edging-olmert-in-the-trailing-field/>; "Polls see easy election win for Netanyahu, Israeli right," *Reuters*, 11 Ekim 2012, <http://www.reuters.com/article/2012/10/11/us-israel-election-polls-idUSBRE89A0AL20121011>.

23. "A short guide to Israel's social protest," *Haaretz*, 11 Haziran 2012, <http://www.haaretz.com/news/national/a-short-guide-to-israel-s-social-protest-1.450369>.

24. Daniel Levy, "Living by the Sword," *The Daily Beast*, November 16, 2012, <http://www.thedailybeast.com/articles/2012/11/16/living-by-the-sword.html>.

Bütün varlığını ve devlet söylemini derin bir tehdit algısı ve güvenlik üzerine inşaa etmiş olan İsrail, bölgedeki değişime uyum sağlayarak kendi iç dönüşümünü yaşamak yerine değişimi daha büyük bir tehdit algısı çerçevesinde okumaya devam etmektedir.

uzaklaştırarak, kendini güçlü hissettiği ve tabanını kolaylıkla memnun edebileceği güvenlik meselesine kaydırmaması gerekmiştir. Bu noktada Hamas'ın varlığı ve kronik "Gazze sorunu" önemli bir araç haline dönüşmektedir. Üstelik İsrail'in güvenliğinin gündeme taşınması seçimlere çeyrek kala diğer partilerin operasyonu eleştirmesini de zora sokmakta, gerilimin tırmandırılması, halkın hassasiyetini artırırken bütün partilerin söylemlerini milliyetçi-güvenlik çizgisine çekmektedir. Nitekim Hamas ile İsrail arasında gerilimin tırmanmasının ardından çözüm için görüşlerini açıklayan parti liderlerinin çoğu askeri operasyonu işaret etmiştir ki bu temsilleri açısından İsrail halkının %90'ına tekabül etmektedir.²⁵ İsrail'in güneyine Gazze'den yapılan füze saldırıları, İsrail halkının büyük çoğunluğunun aynı fikirde olduğu nadir meselelerden birisidir ve "milli bir mesele" olarak görülmektedir. Bu nedenle operasyon kararına, Meretz dışında İsrail siyasetinde kimse itiraz edememiştir. Bu destek Netanyahu hükümetinin elini güçlendirirken, operasyonu doğru bir karar ve bir zafer olarak sunmayı da kolaylaştırmaktadır. Operasyonun diğer önemli figürü olan Atzmaut lideri Ehud Barak açısından ise kurduğu partinin bir varlık gösteremediği hatırlanırsa bu saldırı daha önce pek çok saldırıyı yönetmiş savunma bakanı için kendisini en iyi olduğu alanda göstermek ve İsraili seçmeni varlığına ihtiyaç olduğu konusunda ikna etmek adına büyük anlam taşımaktadır. Hatta bu açıdan Barak'ın Netanyahu'ya kıyasla saldırdan daha büyük bir seçim beklentisi olduğunu söylemek mümkündür. Bütün bu seçim hesaplarına karşın, Netanyahu hükümetine Gazze'ye saldırı kararı aldırarak asıl gerekçe Arap baharı ile bölgede yaşanan değişimde yatmaktadır.

b) İsrail'in Değişime Direnci

Arap baharı, sadece rejimleri yıkılan ülkeleri değil, ayakta kalan yönetimlerine rağmen eski denklemin bir parçası oldukları için bölgedeki tüm ülkeleri etkilemiştir. Özellikle 1979'da Camp David Anlaşması ile İsrail'in güvenliğinin sağlanmasını merkeze alan Ortadoğu düzenin temel ayaklarından diğeri olan Mısır'daki Mübarek rejiminin çöküşü bölgeye dair politikaları değişime zorlamaktadır. Değişimin baskısına karşın, bütün varlığını ve devlet söylemini derin bir tehdit algısı ve güvenlik üzerine inşaa etmiş olan İsrail, uyum sağlayarak kendi iç dönüşümünü yaşamak yerine bölgedeki gelişmeleri daha büyük bir tehdit algısı çerçevesinde okumaya devam etmektedir. Bu algı, güvenlik politikalarını körüklemekte ve statükoyu koruma isteği, değişimi yaşayan bölge ile İsrail arasındaki uçurumu daha da derinleştirerek aslında İsrail'i varlığını tehdit eden bir yalnızlık içine itmektedir.

Mısır'da Müslüman Kardeşler'in iktidara gelmesi ve Selefilere elde ettiği etkin siyasi konumun ardından, Suriye'de yaşanan gelişmeler Türkiye'yi de kaybetmiş olan İsrail tarafında ciddi endişe yaratmaktadır. İsrail'in her ne kadar Esed rejimi ile her zaman sorunlu ilişkileri olmuş olsa da iki ülke arasındaki sürtüşme, söylem düzeyinden öteye gitmediği gibi İsrail'in varlığını da statükoyu da tehdit eden nitelikte olmamıştır. Oysa 1973 savaşından beri tek kurşun atılmayan Golan sınırı Suriyeli muhaliflerin eline geçtikten

25. "Elections under fire? Probably not," *Haaretz*, 12 Kasım 2012, <http://www.haaretz.com/news/israeli-elections-2013/israel-election-insider/elections-under-fire-probably-not.premium-1.477187>.

sonra İsrail'e açılan top ateşi Suriye'deki bir değişimin İsrail'in lehine sonuçlanmayacağını göstermektedir.²⁶ Nitekim, İsrail saldırısının başlangıcı olan Ahmed Caberi'nin vurulduğu günün sabahı, İsrail Savunma Bakanı Ehud Barak'ın Golan sınırındaki tüm köylerin Suriyeli muhaliflerin eline geçtiği yönündeki açıklaması, operasyon kararı ile Suriye'deki gelişmeler arasındaki bağlantıyı ortaya koyması bakımında önemlidir.²⁷ Ayrıca Katar Emiri Hamad bin Halife el-Tani'nin 23 Ekim'de Gazze Şeridi'ne giderek Başbakan İsmail Haniye başta olmak üzere Hamaslı yetkililer ile görüşmesi ve ardından İsrail'in Mısır'dan sonra tek barış anlaşması yaptığı ülke olan Ürdün'de patlak veren protesto gösterileri İsrail tarafında tedirginliği daha da artırmıştır.

Hamas'ın, Ortadoğu'da değişimle birlikte güç kazanan ve iktidara gelen Müslüman Kardeşler başta olmak üzere İslami hareketlerle birlikte siyasi açıdan güçlenmesi ise İsrail için başka bir sıkıntı kaynağıdır. Ayrıca Suriye'deki ayaklanma sonrasında Esed rejimi ile ters düşerek ülkeden ayrılan Hamas'ın, İran-Suriye çizgisinden çıkması ve Mısır ve Türkiye üzerinden geliştirdiği ilişkiler de uluslararası arenada kabulünü ve etkisini artıracak gelişmelerdir. Yaşanan bu sürecin başka bir etkisi ise Filistin'deki Fetih-Hamas ayrışmasını aşmanın da önünü açmasıdır. Bu nedenle, bölgedeki statükonun sağladığı güvenliği zaten kaybetmekte olan İsrail, bir de içeride güçlenecek Filistin yönetimi ile karşı karşıya kalacaktır. Nitekim Gazze saldırısının zamanı, Filistin'in BM'deki statüsünü "gözlemciden" "üye olmayan gözlemci devlete" taşıyacak 29 Kasım'daki Genel Kurul oylaması öncesine denk gelmesi bakımından dikkat çekicidir. İsrail'in bu başvurudan duyduğu rahatsızlık basına sızdırılarak Filistin tarafını dolaylı olarak tehdit eden İsrail Dışişleri Bakanlığının kaleme aldığı politika belgesinde açıkça görülmektedir. Burada Filistin'in başvurusuna cevaben Oslo Anlaşmalarının feshi ve Filistin Yönetimi Başkanı Mahmud Abbas'ın makamından uzaklaştırılması önerileri yer almaktadır.²⁸ Her ne kadar BM Genel Kurulu'nda Filistin'in gerekli çoğunluğu elde edeceğine kesin gözüyle bakılsa da, operasyonun ve operasyona ilişkin sunulan gerekçelerin, Filistin'in yeni statü ile elde etmeyi amaçladığı prestiji ve sesini duyurma çabasını gölgelediği aşikardır.

Bölgedeki yeni yönetimleri, ABD başta olmak üzere Batı'dan aldığı destek ile dengelemeye çalışan İsrail, bu ortamda başlattığı Gazze saldırısı ile bütün bu değişime sessiz kalmayacağını duyurmaya çalışmaktadır. Bu açıdan Hamas'ı ezme çabası, Ortadoğu'da İsrail'in gücü açısından birşeylerin değişmediğini gösterme ve Batı güdümündeki politikalardan sıyrılarak Filistin meselesinde İsrail'e karşı daha net pozisyon almaya başlayan tüm aktörlere mesaj verme amacı taşımaktadır.

c) Hamas'ın Artan Askeri Gücü

İsrail'in iç politika hesapları, küresel ve bölgesel aktörlere bu operasyon yoluyla verilmeye çalışılan mesajlar, Gazze'ye yapılan saldırının dolaylı hedefleri olarak

26. "Israeli army fires 'warning shots' at Syria," *AlJazeera*, 11 Kasım 2012, <http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2012/11/20121111121454453745.html>.

27. "Syrian rebels control nearly all villages on Israeli border: Ehud Barak," *Al-Arabiya News*, 14 November 2012, <http://english.alarabiya.net/articles/2012/11/14/249502.html>.

28. "Erekat: Israel seeking to keep occupation, cost-free," *Jerusalem Post*, 14 Kasım 2012, <http://www.jpost.com/DiplomacyAndPolitics/Article.aspx?id=291744>.

Hamas'ın,
Ortadoğu'da
değişimle birlikte
güç kazanan ve
iktidara gelen
Müslüman
Kardeşler başta
olmak üzere İslami
hareketlerle birlikte
siyasi açıdan
güçlenmesi ise
İsrail için başka bir
sıkıntı kaynağıdır.

İsrail, operasyon sonucunda Hamas'ın askeri kapasitesine ciddi bir darbe vursa da Ortadoğu'da dengelerin böylesine değiştiği bir ortamda bunun sonuçları geçici olacaktır.

nitelendirilebilir. Operasyonun çok daha somut ve doğrudan amacı askeri açıdan hızla güçlenen Hamas'ı önü alınamayacak seviyeye gelmeden sınırlandırmaktır. Nitekim operasyonun hedefinin Hamas'ın askeri gücünü kırmak olduğu başından beri İsraili yetkililer tarafından da dile getirilmektedir. Bununla birlikte İsrail'in içine sürüklendiği panik havasını anlamak için Hamas'ın Arap Baharı sürecinde artan askeri gücünün ve desteğinin daha derinlemesine analiz edilmesi gerekmektedir.

2009'daki Gazze saldırısından bu yana geçen süre içinde Hamas elindeki silah envanterini geliştirmiş durumdadır. İsraili yetkililer tarafından yapılan tahminler Hamas'ın elinde 12.000 civarında füze olduğu yönündedir ve sadece füzelerin sayıları artmamış, nitelikleri de gelişmiştir. İran'dan 75 km menzilli Fecr-5 füzelerinin temin edildiği, Libya'da Kaddafi rejiminin çöküşünün ardından bu ülkeden sızan önemli ölçüde mühimmatın Hamas'ın eline geçtiği ileri sürülmektedir.²⁹ Fecr-5 füzelerinin Mısır'da Mübarek rejiminin devrilmesi sonrasında Gazze'ye kaçak olarak sokulduğu, sevkiyat rotasının İran'dan füzeleri imal eden Sudan'a oradan da Sina üzerinden Gazze'ye uzandığı düşünülmektedir.³⁰ Bu noktada, 25 Ekim'de İsrail'in Sudan'daki askeri fabrikaya düzenlediği saldırı da Hamas'ın askeri gücünü kırma politikasının bir parçası olarak görülmektedir.³¹ Bununla birlikte, İranlı yetkililer Hamas'a Fecr-5 füzelerinin verildiğine ilişkin iddiaları yalanlamışlardır.³²

Hamas'ın askeri gücünün sayısal açıdan asıl bel kemiğini ise Kassam füzeleri oluşturmaktadır. Bu süreç içinde Kassam füzelerinin de menzilleri artmıştır. Kassam-3 füzelerinin menzili 12 km iken Kassam-4 füzelerinin menzili 17 km'ye kadar çıkmaktadır.³³ Nitekim 14 Kasım'dan bugüne yaşanan çatışmalar, Hamas'ın ilk defa bu kadar uzun menzilli füzeler kullandığını göstermektedir. Gazze'den atılan füzeler ile 1970'den beri ilk kez Kudüs, 1991'deki Körfez Savaşı'ndan beri ilk kez Tel-Aviv vurulmuştur. İsrail Savunma Bakanı Ehud Barak tarafından yapılan açıklamaya göre Hamas'ın elindeki Fecr-5 füzelerinin çoğu bombardımanın ilk bir saatinde yok edilmiş durumdadır.³⁴ Bununla birlikte Gazze'den yapılan füze atışları devam etmektedir. İsrail, operasyon sonucunda Hamas'ın askeri kapasitesine ciddi bir darbe vursa da Ortadoğu'da dengelerin böylesine değiştiği bir ortamda bunun sonuçları geçici olacaktır. Hamas, askeri açıdan kendini toparlama imkanlarına artan şekilde sahip olmaya devam edecektir. Bu ise İsrail Filistin sorununu güvenlik sorununa indirgeyip, kuvvet kullanmaktan vazgeçmedikçe bölgenin daha sert çatışmalarla karşı karşıya kalacağına bir işarettir.

29. "Signs mount of possible Israeli invasion of Gaza," *Ahram Online*, 16 November 2012, <http://english.ahram.org.eg/NewsContent/2/8/58287/World/Region/Signs-mount-of-possible-Israeli-invasion-of-Gaza.aspx>.

30. "Hamas rockets," *Global Security*, <http://www.globalsecurity.org/military/world/para/hamas-qassam.htm>

31. "Israeli attack' on Sudanese arms factory offers glimpse of secret war," *The Guardian*, 25 Ekim 2012, <http://www.guardian.co.uk/world/2012/oct/25/israeli-sudanese-factory-secret-war>.

32. "Iran denies supplying Fajr-5 to Gaza," *Jerusalem Post*, 18 Kasım 2012, <http://www.jpost.com/Defense/Article.aspx?id=292387>.

33. "Hamas rockets," *Global Security*, <http://www.globalsecurity.org/military/world/para/hamas-qassam.htm>

34. "Barak: Most Hamas Fajr missiles destroyed," *Ynet News*, 14 Kasım 2012, <http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-4305559,00.html>.

III. KÜRESEL VE BÖLGESEL YANKILAR

a) ABD'den İsrail'e Değişmeyen Destek

İsrail'in Gazze bombardımanı, ABD'de Barack Obama'nın kazandığı ilk başkanlık seçimlerinin hemen ardından başlatılan 2008'deki saldırı ile zamanlama açısından bire bir örtüşmektedir. 2008'de henüz Bush'un görev süresi dolmamış ve Obama yemin etmemiş iken İsrail'in kalkıştığı operasyonun zamanlaması, bu boşluğu kullanma ve Ortadoğu açısından yeni başkana umutla bakanlara ABD politikalarında bir değişiklik olmayacağını hatırlatma olarak değerlendirilmiştir. Bu sefer de İsrail açısından benzer motivasyonlar bulunmaktadır. Nitekim seçim sürecinde Cumhuriyetçi aday Mitt Romney'e destek vermiş olan İsrail ile Obama'nın zaferi sonrasında ABD arasında ilişkilerin nasıl olacağına dair soru işaretlerini giderme amacı yadsınmaz. Bu noktada Obama'nın, ilk döneminde Batı Şeria ve Doğu Kudüs'te İsrail'in yeni yerleşimleri konusunda İsrail yönetimi ile ters düştüğü, Filistin ve İran konularında her zaman uzlaşmadığı da hatırlanmalıdır. Her ne kadar Amerikan Kongresi'ndeki Cumhuriyetçilerin ağırlığı İsrail lehine olsa da Ortadoğu'nun içinde bulunduğu durum gözönünde alındığında, İsrail için ABD ile ilişkilerde küçük bir sapma dahi tolere edilemez durumdadır. Bu nedenle Netanyahu, Obama'nın ikinci döneminin taşıdığı belirsizlikleri en başından bertaraf etmek istemiştir.

ABD Başkanı'nın İsrail'in kendini savunma hakkı olduğuna vurgu yaparak Gazze operasyonuna tereddütsüz verdiği tam destek³⁵ ABD-İsrail ilişkileri açısından birşeylerin değişmediğini açıkça göstermektedir. Benzer destek AB'den,³⁶ İngiltere, Kanada, Almanya başta olmak üzere diğer batılı ülkelerin yöneticilerinden de gelmiştir.³⁷ Verilen desteğe, Hamas'ın saldırıları karşısında İsrail'in kendini savunduğu iddiaları ile rasyonel bir zemin yaratma çabası, İsrail'e verilen desteğin sonsuzluğunu ve sınırsızlığını gizlemeye yetmemektedir. İsrail'in eylem ve politikalarını hiç bir şekilde sorgulamayan bu geleneksel siyasi duruş, Ortadoğu'daki değişime demokrasi söylemi ile bir yandan destek veren, bir yandan da seçilen İslami iktidarlarla rahatsızlık yaşamaya başlayan Batı'nın Ortadoğu'daki değişimi okuma konusunda tıkanıp olduğunu göstermektedir. İsrail'in güvenliğini merkeze alan ABD'nin Ortadoğu politikası, değişen Ortadoğu'nun diğer aktörleri ile arasındaki uçurumu giderek açmaktadır. Buna rağmen Obama yönetiminin tercihi statükoda direnen İsrail'e destek vermeye devam ederek baskıyı karşı taraf üzerinde kurmak yönündedir. ABD Ulusal Güvenlik Danışmanı Yardımcısı Ben Rhodes'un, "Hamas nezdinde bir derece nüfuzu olan Türkiye, Mısır ve bazı Avrupalı ortaklarımıza, bu nüfuzu Hamas'ın çatışmaları tımandırmaması için kullanılması

Ortadoğu'daki değişime demokrasi söylemi ile bir yandan destek veren, bir yandan da seçilen İslami iktidarlarla rahatsızlık yaşamaya başlayan Batı'nın İsrail'e sürdürdüğü geleneksel destek Ortadoğu'daki değişimi okuma konusunda tıkanıp olduğunu göstermektedir

35. "US gives 'full backing' to Israel while urging de-escalation of Gaza violence," *The Guardian*, 16 Kasım 2012, <http://www.guardian.co.uk/world/2012/nov/16/us-full-backing-israel-gaza>.

36. "Kudüs'e Gazze'den ilk roket saldırısı," *BBC Türkçe*, 16 Kasım 2012, http://www.bbc.co.uk/turkce/haberler/2012/11/121116_gaza_4.shtml.

37. "Israel-Gaza crisis: Cameron speaks to Netanyahu," *BBC News*, 15 Kasım 2012, <http://www.bbc.co.uk/news/uk-20382660>.

ABD hem Ortadoğu'daki değişim dalgasının önüne geçemeyeceğini görerek buna yön vermek istemekte, hem de İsrail'in güvenliği nedeniyle statükocu bir tavır sergilemektedir.

çağrısında bulunduğ" açıklaması bunun bir örneğidir.³⁸ Buna karşın Türkiye ve Mısır'ın Filistin'e verdiği destek ABD'yi rahatsız etmiş, Hamas'ın şiddeti tırmandırmasının barışın önünde engel olduğunu sözleri ile ABD Başkanı Obama, Başbakan Erdoğan ve Mısır Cumhurbaşkanı Mursi ile ters düşmüştür.³⁹ Şartlar, Amerika'nın siyasi ve ekonomik gücü ile İsrail'e müttefik devşirme döneminin kapandığına işaret etmektedir. Her ne kadar bölgede yalnızlaşan İsrail'i ABD'nin bölge dışından savunma gayreti bir süre daha işe yarayacak olsa da uzun vadede bu siyasetin çıkmaza girmesi kaçınılmazdır.

ABD'nin Ortadoğu'da bir yandan yeni aktörlerle geliştirmeye çalıştığı ilişki, diğer yandan İsrail'in istekleri doğrultusunda hareket ederek bölgedeki diğer aktörleri görmezden gelmesi izlediği siyaseti çelişkiler yumağı haline getirmektedir. ABD hem Ortadoğu'daki değişim dalgasının önüne geçemeyeceğini görerek buna yön vermek istemekte, hem de İsrail'in güvenliği nedeniyle statükocu bir tavır sergilemektedir. Nitekim ateşkes sonrasında İsrail Başbakanı Netanyahu'ya ve arabuluculuk yapan Mısır Cumhurbaşkanı Mursi'ye teşekkür eden ancak ateşkesin öteki tarafı Hamas'ın adını zikretmeyen ABD Başkanı Obama'nın açıklamasında bu ikilem açıkça görülmektedir.⁴⁰ İçinde bulunduğu bu kararsızlık ABD'yi büyük ölçüde zaman kazanmaya odaklı bir siyaset izlemeye itmektedir. Bu siyaset her ne kadar açıkça değişime karşı olmasa ve eski düzeni savunmasa da İsrail'e verilen destek ile birleştiğinde ABD'yi değişimin karşısında duran bir güç haline getirebilmektedir. Bunun en son örneğini, Suriye'deki değişim ve muhalefete destek konusunda Amerikan yönetiminin yaşadığı tereddütte de görmek mümkündür. Filistin sorununu, Suriye sorunundan, İran sorunundan ya da bölgedeki diğer sorunlarından ayırarak apayrı bir siyaset geliştirmek mümkün değildir. ABD'nin Filistin sorununa yaklaşımı, bölge ülkeleri ile ortak bir dil geliştirebileceği diğer meselelerin çözümünü de akamete uğratmaktadır. Yaşananlar bölgedeki bütün sorunların bir şekilde Filistin sorunu olduğunu ve o çözülmedikçe Ortadoğu'da her sorunu derinleştireceğini ve kendisinin de her sorunda daha da derinleşeceğini göstermektedir. ABD'nin ve Batı'nın İsrail'i sorgulamayan, eleştirmeyen ve yargılamayan politikası sadece bölge ülkeleri ile ilişkilerini sorunlu hale getirmemekte, değişim direnci karşısında Ortadoğu dengeleri üzerinde kurdukları baskı da sorunları uzatmakta ve çözümlerini zorlaştırmaktadır.

b) Arap Baharı'nın Gazze Sınavı

Filistin sorununa ilişkin ABD'nin İsrail yanlısı politikası kadar alışlageldik bir başka duruş da Arap dünyasının bu sorun karşısında gösterdiği sessizlik olmuştur. Ortadoğu'nun otoriter rejimleri, kendi halklarının bu soruna gösterdiği duyarlılığa rağmen, Camp David Anlaşması ile gelen düzen içinde genellikle tepkisiz kalmayı seçmişler veya verilen tepkiler cılız seslerin ötesine geçmemiştir. Türkiye'nin 2008'deki Gazze

38. "Kudüs'e Gazze'den ilk roket saldırısı," *BBC Türkçe*, 16 Kasım 2012, http://www.bbc.co.uk/turkce/haberler/2012/11/121116_gaza_4.shtml.

39. "Obama, Erdoğan'a çıkıştı," *Milliyet*, 19 Kasım 2012, <http://www.bbc.co.uk/news/uk-20382660>.

40. "Obama praises Israeli PM Netanyahu for accepting Egyptian ceasefire plan," *The Guardian*, 21 Kasım 2012, <http://www.guardian.co.uk/world/2012/nov/21/obama-netanyahu-egyptian-ceasefire-plan>.

saldırısına gösterdiği tepki ve sert İsrail eleştirisi ile başlayan değişim, Arap baharı ile birlikte bölgede iktidara gelen yeni yönetimleri de etkilemiştir. Bir anlamda İsrail'in son Gazze saldırısı, Mısır'dan Tunus'a bu yönetimlerin de test alanına dönüşmüştür.

Bu noktada Mısır, önemli bir aktör olarak ön plana çıkmaktadır. Mübarek'in gitmesine rağmen ABD'ye karşı devam eden ekonomik bağımlılık, IMF'den kredi beklentisi ve hala yürürlükte olan Camp David Anlaşması nedeniyle Mısır'ın siyasi pozisyonu çok rahat değildir. Ayrıca Mısır'da şura ve cumhurbaşkanlığı seçimlerine Müslüman Kardeşlerin zaferi ile değişim damgasını vursa da Mübarek döneminin bürokratik kadroları hala konumlarını korumaktadırlar ve bu kadrolar uzun yıllar İsrail ve ABD ile kurdukları ilişkiler üzerinden konumlarını sağlamlaştırmışlardır. Bütün bu sebepler nedeniyle Mısır'ın Gazze'de yaşanan son saldırı boyunca tepkisi, Ortadoğu'daki değişimin boyutlarını görebilmek açısından önem arz etmektedir. Mübarek yönetimi süresince İsrail'e verilen zımni destek, Mursi yönetimi ile birlikte yerini Filistin'e açık desteğe bırakmıştır. Saldırının hemen ardından İsrail'i kınayan Mısır,⁴¹ büyükelçisini çekmiş, BM Güvenlik Konseyi'ni ve Arap Birliği'ni acil toplantıya çağıran Mısır Cumhurbaşkanı Muhammed Mursi, Gazze'yi yalnız bırakmayacaklarını söylemiştir. İsrail bombardımanı altında Gazze'yi ziyaret eden Başbakan Hişam Kandil'den de benzer bir destek açıklaması gelmiştir.⁴² Mısır'ın tavrının yarattığı siyasi hava hızla karşılığını bulmuş, Tunus Dışişleri Bakanı'nın da Gazze'yi ziyaret edeceği açıklaması gelmiştir. Gazze'ye giden Refik Abdülislam'ın "İsrail dünyanın ve aynı zamanda Arap ülkelerinin değiştiğini ve köprünün altından çok sular aktığını bilmelidir. İsrail kuvvet kullanmaya devam edemez, uluslararası hukukun üstünde değildir ve ayrıcalıklı bir konumu yoktur. İsrail'i kınıyoruz,"⁴³ sözleri İsrail karşısında değişen tutumları özetlemesi bakımından önemlidir.

Bu tepki ve talepler Arap Birliği'ni de harekete geçirmiş, örgüt İsrail'in Gazze'ye saldırısını ele almak üzere 17 Kasım'da Dışişleri Bakanları düzeyinde acil olarak toplanmıştır. Toplantıdan kınama dışında etkin bir kararın çıkmaması üzerine, Türkiye'nin başını çektiği eleştirilerle karşı karşıya kalan Arap Birliği'nin hızla ziyaret kararı almış olması yine de anlamlıdır. Arap Birliği Genel Sekreteri Nebil el-Arabi başkanlığında Mısır, Tunus, Fas, Irak, Sudan, Lübnan, Filistin yönetimi, Kuveyt ve Suudi Arabistan dışişleri bakanlarından oluşan heyetin 20 Kasım'da Gazze'ye gitme kararı ve heyete Türkiye'nin de katılmış olması Filistin'e verilen siyasi destek açısından önemlidir.⁴⁴ Arap ülkeleri arasında İsrail'in uluslararası arenada sahip olduğu gücü dengeleyecek birlik ve siyasi güç bugün için mevcut değildir. Ortadoğu'nun yeni yönetimleri acemiliklerini

Arap ülkeleri arasında İsrail'in uluslararası arenada sahip olduğu gücü dengeleyecek birlik ve siyasi güç bugün için mevcut değildir.

41. "Brotherhood's party condemns Israeli attack on Gaza, demands world react," *Ahram Online*, 14 Kasım 2012, <http://english.ahram.org/NewsContent/1/64/58135/Egypt/Politics-/Brotherhoods-party-condemns-Israeli-attack-on-Gaza.aspx>.

42. "Egypt PM in Gaza to voice solidarity, broker truce; Israeli operation set to continue for 'days'," *Ahram Online*, 16 Kasım 2012, <http://english.ahram.org/News/58290.aspx>; "Gazze Krizi: Mısır'dan Filistinlilere tam destek," *BBC Türkçe*, 16 Kasım 2012, http://www.bbc.co.uk/turkce/haberler/2012/11/121116_gaza_update_3.shtml.

43. "Israel air strikes hit Hamas headquarters," *EuroNews*, 17 Kasım 2012, <http://www.euronews.com/2012/11/17/israel-air-strikes-hit-hamas-headquarters/>

44. "Arab League chief, ministers to visit Gaza on Tuesday," *CNBC*, 18 Kasım 2012, <http://www.cnbc.com/id/49873686>.

Filistin sorununun
çözümü için
Türkiye, sadece
İsrail'e karşı
politikaların
değişmesi
gerektiğine değil
aynı zamanda
Filistin'in
siyasi açıdan
güçlenmesi
gerektiğine de
inanmaktadır.

üstlerinden atıp dengeleri oturtmaya çalışmakta, Suriye ve Ürdün kendi iç kargaşaları ile uğraşmakta ve diğer ülkeler kapılarına dayanan değişimin tedirginliği yaşamakta iken, böyle bir ittifakı şimdiye kadar sergilememiş Arap dünyasından bu siyasi gücü ortaya koyması beklemek gerçekçi de olmayacaktır. Bununla birlikte, gösterilen tepki Ortadoğu'da bundan sonra düzenin eskisi gibi işlemeyeceğinin ilk işaretleri olarak görülmelidir. Özellikle bu denkleme Türkiye'nin de varlığı eklendiğinde bundan sonraki süreçte hem Batılı ülkeler hem de İsrail açısından bölgesel aktörleri görmezden gelmek imkansız hale gelmektedir. Türkiye'nin ve Katar'ın desteği ile Mısır'ın ateşkes için arabuluculuk çabaları da bu doğrultuda okunmalıdır.⁴⁵

IV. TÜRKİYE'NİN FİLİSTİN ÇABASI

Türkiye'de Filistin meselesi gerek kamuoyu gerekse devlet seviyesinde her dönem hassasiyetle yaklaşılan bir konu olmuştur. Bununla birlikte özellikle son on yıllık AK Parti iktidarı döneminde izlenen dış politika ile birlikte Filistin sorununun Ortadoğu politikasının merkezine oturtulduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. 2008'deki Gazze saldırısına kadar İsrail ile sürdürülen ilişkiler çerçevesinde Türkiye'nin sorunu bir anlamda arabuluculuğa soyunarak çözüme gayreti, İsrail'in değişmez tutumu ile birlikte yerini sert eleştirilere bırakmıştır. Gazze bombardımanını takip eden 2009'daki Davos zirvesi ile birlikte İsrail ile ilişkiler kopma noktasına gelirken, Türkiye bu tarihten sonra İsrail'in dokunulmazlığının Filistin meselesini çözümsüzlüğe mahkum ettiği vurgusunu artırmaya başlamıştır. Mayıs 2010'da gerçekleşen Mavi Marmara saldırısı ilişkilerde tarihi bir kırılmaya yol açmış ve İsrail'i bölgede yalnızlığa iten sürecin de başlangıcı olmuştur. Bu noktada Türkiye'nin ilişkilerin normalleşmesi için İsrail'den öldürülenler adına sadece özür ve tazminat değil Gazze'ye uyguladığı ablukayı kaldırmasını da istemesi önemlidir. İsrail'in tüm politikalarına sağladıkları koruma nedeniyle ABD başta olmak üzere hem küresel güçleri, hem de Birleşmiş Milletler sistemine dayalı uluslararası sistemi eleştiren Türkiye'nin çıkışı, Filistin meselesine duyarlı Ortadoğu halklarında karşılığını bulmuştur. Arap baharını tetikleyen süreçte Türkiye'nin Filistin sorununa ilişkin ön kabulleri ve statükoyu yıkmak için gösterdiği çabanın önemli bir rolü vardır.

Filistin sorununun çözümü için Türkiye, sadece İsrail'e karşı politikaların değişmesi gerektiğine değil aynı zamanda Filistin'in siyasi açıdan güçlenmesi gerektiğine de inanmaktadır. Bu nedenle 2006'da meşru seçimleri kazanan ancak iktidardan uzaklaştırılan Hamas'ın uluslararası arenada varolması, Hamas ile Fetih arasındaki sorunların çözümü ve Filistin'in devlet olarak kabulü için de çaba sarfetmektedir. 2006 seçimlerinde bütün yasal süreçlere uygun olarak, adil ve şeffaf seçimleri kazandığı halde ABD ve AB'nin ekonomik ambargo ve siyasi izolasyon süreci ile karşı karşıya kalan Hamas, iktidarda kaldığı Mart 2007'ye kadar olan dönemde Türkiye tarafından kabul ve destek görmüştür. Seçimlerin hemen ardından uygulanan ambargoyu kırmaya çalışan Hamas'ın siyasi büro şefi Halid Meşal'in ilk ziyaret ettiği ülkelerden

45. "Türkiye devrede," *Akşam*, 19 Kasım 2012, <http://www.aksam.com.tr/turkiye-devrede--149778h.html>.

biri Türkiye olmuştur. Filistin'de siyasi birliğin sağlanmasını önemseyen Türkiye, Fetih ile Hamas arasında uzlaşma sağlanması için gayret göstermiş ve kurulan Ulusal Birlik Hükümetini de desteklemiştir.

Hamas'ın Gazze'de hükümet kurması sonrasında başlayan süreçte de Türkiye, Hamas'ın Filistin halkı tarafından seçilmiş bir siyasi parti olduğu gerçeğinin altını çizerek, izolasyona karşı tavır almış ve Hamas temsilcileri ile görüşmelerini sürdürmüştür. Hamas'ı İsrail ile anlaşma altına imza atmak suretiyle siyasi olarak güçlendiren ve 5 yıldır tutsak bulunan İsraili asker Gilad Şalid'in 1027 Filistinli tutuklu karşısında serbest bırakılmasını içeren Takas Anlaşmasında, Türkiye serbest bırakılan ve Filistin topraklarında kalmalarına izin verilemeyen 42 mahkumdan 10'nunu kabul etmiştir. Türkiye en son olarak, Hamas lideri Meşal'in de ifade ettiği gibi Fetih ile Hamas arasında 3 Mayıs 2011'de Kahire Anlaşmasının imzalanmasına giden süreçte uzlaşma sağlanmasında arabuluculuk yaparak olumlu rol oynamıştır.⁴⁶ Her ne kadar anlaşmanın uygulanması konusunda aksaklıklar sözkonusu olsa da anlaşmanın imzalanması ile taraflararası diyalog artmış ve birlik yönünde adım atılmıştır. Arap baharı ile birlikte Hamas'ın uluslararası pozisyonu güçlenirken, 2006 seçimlerinden bugüne kadar geçen süre içinde Hamas'ın siyasi kimliğini kaybetmemesinde Türkiye'nin desteğinin önemli katkısı vardır. 3 Ocak 2012'de Gazze Şeridi'nin Hükümet Başkanı İsmail Haniye'nin iktidara gelişinden bu yana yurt dışına yaptığı ilk resmi ziyaret için Türkiye'yi seçmiş olması da bunu doğrulamaktadır.

İsrail'in Gazze'ye bu son saldırısının ardından en sert eleştirilerden birisi yine Türkiye tarafından yapılmıştır. Dışişleri Bakanlığı'ndan yapılan açıklamada, "İsrail'in başlatmış olduğu Gazze operasyonu, bu ülkenin saldırgan politikalarının son örneğini teşkil etmektedir. İsrail'in bu saldırısını şiddetle kınıyoruz ve derhal durdurulmasını talep ediyoruz"⁴⁷ denilirken, devam eden saldırılar karşısında Başbakan Erdoğan söylemini daha da sertleşmiştir.⁴⁸ Türkiye'nin Filistin sorununa yaklaşımında sergilediği duruşa olan destek, bölgede değişen rejimlerle birlikte artmaktadır. Bu nedenle Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın İsrail'in Gazze saldırısı devam ederken, 17-18 Kasım tarihlerinde Mısır'a gerçekleştirdiği resmi ziyaret, geziyi daha da kritik hale getirmiştir. Türkiye ve Mısır'ın krizin başından itibaren sergiledikleri ortak tutum ve izledikleri politikalar sadece Filistin sorununun çözümü adına değil, bölgedeki diğer sorunlara ilişkin geliştirilecek politikalar açısından da önem taşımaktadır. Bu ziyaret öncesinde Türkiye'nin Mısır'a 1 milyar dolarlık kredi açmış olması⁴⁹, Mısır'ın Türkiye'nin ürettiği insansız hava araçlarını alacak ilk ülke olması⁵⁰ ve ziyaret sırasında ticaretten,

Türkiye ve Mısır'ın krizin başından itibaren sergiledikleri ortak tutum ve izledikleri politikalar sadece Filistin sorununun çözümü adına değil, bölgedeki diğer sorunlara ilişkin geliştirilecek politikalar açısından da önem taşımaktadır.

46. "Türkiye Hamas-El Fetih görüşmelerinde büyük rol oynadı" T24, 23 Mart 2012; <http://t24.com.tr/haber/turkiye-hamas-el-fetih-gorusmelerinde-buyuk-rol-oyyadi/200053>

47. "No: 261, 14 Kasım 2012, İsrail'in Bugün Başlatmış Olduğu Gazze Operasyonu Hk.," T.C. Dışişleri Bakanlığı, 14 Kasım 2012, http://www.mfa.gov.tr/no_261_israil_in-bugun-baslatmis-oldugu-gazze-operasyonu-hk_tr.mfa

48. "Hesabını iyi yap Netanyahu," CNN Türk, 18 Kasım 2012, <http://www.cnnturk.com/2012/dunya/11/18/erdogan.netanyahuya.seslendi.hesabini.yi.yap/685089.0/index.html>

49. "Türkiye'den Mısır'a 1 milyar dolar kredi," Sabah, 1 Ekim 2012, <http://www.sabah.com.tr/Ekonomi/2012/10/01/turkiyeden-misira-1-milyar-dolar-kredi>

50. "Egypt to be first country to buy Turkish UAVs," Today's Zaman, 20 Kasım 2012, <http://www.todayszaman.com/news-298764-egypt-to-be-first-country-to-buy-turkish-uavs.html>

Herşeyden önce tarafları eşit olmayan bu çatışmada dengelerin yeniden kurulması gerekmektedir.

gümrük, ulaşım ve sağlığa 27 anlaşma imzalanması bundan sonraki süreçte iki ülke arasındaki ilişkilerin daha çok gelişeceğinin ve bölgesel pek çok konuda da işbirliğine başvuracaklarının ilk işaretidir.⁵¹ Nitekim Mısır Cumhurbaşkanı Mursi'nin "İsrail bilmelidir ki; bölge ülkeleri eski bölge ülkeleri değil liderleri de eski liderler değildir. Gazze'ye saldırı devam ederse bunun sonucunun cezasını çekmek durumundadır. Bu konuda, her iki ülkenin çabalarının birleştirilmesi, ortak adımlar atılması konusunda birçok hususu ele aldık"⁵² sözleri bu durumu özetler niteliktedir. İki ülkenin ortaklaşa çabasının bir sonucu olarak önce Mısır'da Başbakan Erdoğan beraberinde Dışişleri Bakanı Davutoğlu ile Hamas'ın Siyasi Büro Şefi Halid Meşal'le görüşmüş,⁵³ bu görüşmenin akabinde Mısır, Türkiye'nin ve Katar'ın da verdiği destekle İsrail ile Hamas arasında ateşkesin sağlanması için devreye girmiştir.

Türkiye-Mısır-Katar üçlüsünün çabaları sonucunda 21 Kasım 2012 tarihi itibarı ile ateşkes sağlanmıştır.⁵⁴ Ateşkes sonrasında arabuluculuk faaliyetlerini yürüten Mısır Dışişleri Bakanı Muhammed Amr, katkılarından dolayı Türkiye, Katar, BM ve Arap Birliği'ne teşekkür etmiştir. Ateşkes anlaşmasına göre, İsrail Gazze'ye yönelik karadan, havadan ve denizden kişilerin hedef alınması ve akınlar da dahil olmak üzere tüm saldırılara son verecek, buna karşılık bütün Filistinli gruplar da Gazze'den İsrail'e karşı tüm füze saldırıları ve sınır boyunca yapılan saldırıları durduracaklardır. Anlaşmada aynı zamanda ateşkesin ilk 24 saati doldurmasının ardından sınırdaki kişilerin ve malların serbest dolaşımının kolaylaştırılması için geçişlerin açılacağı ifadesi yer almaktadır.⁵⁵ Her ne kadar bu madde Gazze üzerindeki İsrail ablukasının hafifletilmesi olasılığına işaret etse de bunun derecesi üzerindeki belirsizlik şimdiden ateşkese gölge düşürmüştür. Nitekim ateşkesin duyurulmasının ardından İsrail tarafı Gazze'ye uygulanan ablukanın süreceğini belirtirken, Hamas lideri Halid Meşal varılan anlaşma uyarınca İsrail'in Gazze'deki bütün sınır kapılarını açmak zorunda olduğunu söylemiştir.⁵⁶

SONUÇ

Her ne kadar ateşkes sağlanmış olsa da bugüne kadar yaşanan süreç bu ateşkeslerin uzun süreli olmadığını göstermektedir. İsrail'in Filistin topraklarına yönelik saldırılarının tam anlamı ile sona ermesi ve sorunun çözümü siyasi dengeler gözönüne alındığında içinden çıkılmaz bir hal almaktadır. Herşeyden önce tarafları eşit olmayan bu çatışmada dengelerin yeniden kurulması gerekmektedir. Bu nedenle Türkiye'nin

51. "Türkiye ile Mısır arasında 27 yeni anlaşma imzalandı," *Yeni Şafak*, 17 Kasım 2012, <http://yenisafak.com.tr/ekonomi-haber/turkiye-ile-misir-arasinda-27-anlasma-imzalandi-17.11.2012-424492>.

52. "Artık eski komşuların yok," *Sabah*, 18 Kasım 2012, <http://www.sabah.com.tr/Dunya/2012/11/18/artik-eski-komsularin-yok>.

53. "Davutoğlu Gazze'ye gidiyor," *Radikal*, 18 Kasım 2012, <http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetayV3&ArticleID=1108347&CategoryID=78>.

54. "Hamas ve İsrail'in ateşkes şartları," *TimeTurk*, 19 Ocak 2012, <http://www.timeturk.com/tr/2012/11/19/hamas-in-ateskes-sartlari.html>

55. "Gaza ceasefire announced in Cairo," *The Guardian*, 21 Kasım 2012, <http://www.guardian.co.uk/world/2012/nov/21/gaza-ceasefire-announced-cairo>; "Sonunda ateşkes geldi," *Milliyet*, 22 Kasım 2012.

56. "Ateşkes tamam abluka hafifliyor," *Hürriyet*, 22 Kasım 2012, <http://www.hurriyet.com.tr/planet/21984418.asp>.

İsrail diplomasisinin yerleştirdiği dilin ve ön kabullerin değişmesi ve Filistin'in siyasi açıdan güçlenmesi konusunda gösterdiği çaba son derece anlamlıdır. Yaşanan son gelişmeler, Ortadoğu'daki değişimin getirdiği yeni seslerin bu çabayı güçlendireceğini göstermektedir. Gerek Mısır ve Tunus'un İsrail karşısındaki çıkışları ve arkasından Arap Birliği dışişleri bakanlarının bombardıman altındaki Gazze'yi ziyaretleri gerekse Mısır'ın ön plana çıktığı arabuluculuk süreci bu tespiti doğrulamaktadır.

Filistin meselesine yaklaşımında bölgesel aktörlerin tavır değişikliği ve içinden geçmekte oldukları yeni politika geliştirme süreci küresel aktörler tarafından da dikkate alınmalı ve bu sürece uyum sağlanmalıdır. Son saldırı sürecinde yaşananlar her ne kadar ön planda İsrail'e verilen Batı desteğinde bir değişim olmadığını doğrulasa da, arka planda İsrail'in güç kaybetmekte olduğunu göstermiştir. Hamas'ın askeri ve siyasi gücünü kırmak için başlatılan saldırıda ateşkes talebinin İsrail'den geldiği Hamaslı ve Mısırlı üst düzey yetkililer tarafından ifade edilmektedir.⁵⁷ İsrail'i bu çizgiye çeken, ağır bombardımana rağmen Tel-Aviv'e kadar ulaşan füzelerle Hamas'ın sergilediği askeri direnç kadar Filistin'in siyasi olarak da güçlü duruşu olmuştur. Hamas ve Fetih saldırılar boyunca daha önce görülmedik bir beraberlik sergilemişler ve Fetih'e yakın yayın organları Hamas'ı ve Gazze'deki mücadeleyi destekleyen yayınlar yapmışlardır. Bu noktada bölge ülkelerinden gelen destek uluslararası seviyede de bu siyasi duruşu güçlendirmiş ve Filistin halkına "yalnız kalmayacakları" hissiyle moral kazandırmıştır. Arap Baharının getirdiği hava Filistin halkının direncini ve değişim yönündeki umutlarını artırmaktadır. Bütün bu tablo İsrail'in karşı tarafı yıldırma taktiklerinin daha fazla işe yaramayacağını göstermektedir. Ayrıca senelerdir İsrail saldırıları altında yaşamak durumunda kalan Filistin halkının askeri müdahalelere karşı geliştirdiği bağımsızlık ile kaybolan ölüm korkusu, kuvvet kullanımını da etkisiz hale getirmektedir. Ortadoğu'nun içinden geçmekte olduğu değişim hiç bir ülkeyi dışında bırakmayacak güçtedir. Bunun önüne geçmek mümkün olmadığı gibi en fazla değişimi ertelemeye yarayacak politikalar da sonunda uygulayıcısını daha yıkıcı bir değişime itecektir. Nitekim, İsrail'in bugüne kadar izlediği politika bütün araçları ile etkisiz hale gelmekte, aşırılaşan tehdit algısı izolasyonunu derinleştirmekte ve aslında kendisini daha büyük bir tehdit içine itmektedir. Bunun karşısında İsrail'in değişime karşı direncine destek veren ABD başta olmak üzere Batılı ülkelerin de bölge politikaları çıkmaza girmektedir. Mevcut şartlar altında Hamas'ın her geçen gün siyasi ve askeri açıdan güçlendiği yadsınamaz. Batı'nın Hamas'ı siyasi sürecin dışına itme çabası bundan sonra sonuç vermeyeceği gibi bölgedeki çatışmaları da ağırlaştırmaya hizmet edecektir. Otoriter rejimlerin uyum gösterdiği statükonun getirdiği durağanlık sayesinde Filistin sorununu son 60 yıldır kaldıracı olan bölgede, bundan sonra sorunun kendi sınırlarına hapsedilmesi mümkün değildir. Ortadoğu'nun bütün aktörleri bundan sonra Filistin sorunundan daha çok etkilenecek ve sorunun bir parçası olduklarını kaçınılmaz olarak daha çok hissedeceklerdir. Bu nedenle, Filistin sorununun çözüme kavuşturulması her geçen gün daha elzem hale gelecektir.

Otoriter rejimlerin uyum gösterdiği statükonun getirdiği durağanlık sayesinde Filistin sorununu son 60 yıldır kaldıracı olan bölgede, bundan sonra sorunun kendi sınırlarına hapsedilmesi mümkün değildir.

57. Gazze'de yapılan özel mülakat.

İsrail, 14 Kasım 2012'de, bütün dikkatlerin Suriye'ye odaklandığı bir ortamda dört sene öncesine benzer bir zamanlama, gerekçe ve taktikle Gazze'ye yeni bir saldırı başlattı. 7 gün süren saldırının sonunda Türkiye-Mısır-Katar üçlüsünün çabaları sonucunda 21 Kasım 2012 tarihi itibari ile ateşkes sağlandı. İsrail tarafından "Savunma Sütunu" adı verilen operasyonun başlatılma nedeni Hamas'ın füze saldırıları karşısında meşru müdafaa olarak sunulmuş olsa da esasında taraflar arasındaki ateşkesi İsrail bozmuştur. Kullanılan "saldırıya karşı savunma" söylemi hem Filistin sorununun içini boşaltmakta hem de İsrail'in operasyonun arkasında yatan diğer motivasyonlarını da gizlemesine olanak sağlamaktadır.

Arap Baharı ile birlikte Ortadoğu'da değişen rejimlerin İsrail karşısında aldıkları tavır önem arz etmektedir. Mısır ve Tunus yönetimleri saldırı karşısında İsrail'e yönelik sert eleştirilerde bulunmuş ve bombardıman altındaki Gazze'yi ziyaret etmişlerdir. Türkiye'nin de dâhil olduğu Arap Birliği dışişleri bakanları heyetinin Gazze ziyareti de bölge adına önemli bir siyasi çıkış olmuştur.

Bu çalışmada öncelikle, İsrail'in Gazze'ye saldırısına gerekçe olarak sunduğu argümanlar analiz edilmekte, ardından saldırının arkasında yatan asıl motivasyonlar değerlendirilmektedir. Analizin üçüncü bölümünde saldırıya gösterilen küresel ve bölgesel tepkiler nedenleriyle birlikte ele alınmakta, Arap Baharının ve bölgedeki değişimin son saldırı üzerindeki yansımaları incelenmektedir. Çalışmanın son bölümünde Türkiye'nin Filistin meselesine ilişkin yaklaşımı ve Hamas'ın iktidara gelişinin ardından sorunun çözümü için izlediği politika anlatılmıştır. Sonuç bölümünde ise Filistin sorununun kendi sınırlarına hapsedilemeyeceği vurgulanmış ve çözüme kavuşturulmadığı müddetçe Ortadoğu'daki bütün aktörleri etkileyeceği ifade edilerek genel değerlendirme ve önerilere yer verilmiştir.

Selin M. BÖLME

Hacettepe Üniversitesi Kamu Yönetimi Bölümünde lisans, Uluslararası İlişkiler Bölümünde yüksek lisans eğitimi aldı. Ankara Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalında "ABD'nin Üs Politikası ve Türkiye: Kuruluşundan Bugüne İncirlik Üssü" başlıklı tez ile doktorasını tamamladı. Tezi 2012 yılında İletişim Yayınları tarafından kitap olarak basıldı. Çeşitli gazete ve dergilerde Ortadoğu, Türk dış politikası, NATO ve savunma konularında yazı ve makaleleri yayınlandı. 2001 yılında İsrail Hükümeti Araştırma Bursunu, 2007 yılında Sasakawa Genç Liderler Bursunu ve 2012 yılında TÜBİTAK Doktora Sonrası Araştırma Bursunu kazandı. 2012-2013 dönemi için King's College London Üniversitesi tarafından misafir araştırmacı olarak kabul edilmiştir.

SETA | SİYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI

Nenehatun Caddesi No: 66
GOP Çankaya 06700 Ankara TÜRKİYE
Tel: +90 312.551 21 00 | Faks : +90 312.551 21 90
www.setav.org | info@setav.org

SETA | Washington D.C. Office

1025 Connecticut Avenue, N.W., Suite 1106
Washington, D.C., 20036
Tel: 202-223-9885 | Faks: 202-223-6099
www.setadc.org | info@setadc.org